

Rapport: Bekjempelse av fremmede arter 2020

Aurora Bischof

Ås kommune
Miljø, mangfold og muligheter

Innhold

Innledning.....	2
Om artene	2
Bekjempelsesmetoder.....	4
Kartlegging og registrering	7
Lokaliteter – status og virkning av bekjempelse	7
Videre arbeid	19
Refleksjon og tanker om årets sesong	20
Referanser.....	22

Innledning

Ås kommune har i flere år fått bevilget penger til bekjempelse og kartlegging av fremmede arter i naturen fra Fylkesmannen i tidligere Fylkesmannen i Oslo og Akershus, nå Oslo og Viken. Også i år har kommunen fått innvilget sin søknad om midler til å utføre tiltak mot fremmede arter, i tillegg til eget avsatte budsjett til bekjempelse. Tildelingen skal brukes på kartlegging, informasjonsarbeid samt bekjempelse av kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum*) og kjempespringfrø (*Impatiens glandulifera*). I ettertid skal også alle forekomster legges inn i rapportsystemet for arter, Artsobservasjoner (artsdatabanken.no).

Ås kommune ansatte to sommervikarer, den andre var Åsulv Oftestad, for å kartlegge og bekjempe fremmede arter. Vi jobbet heltid fra midten av juni til slutten av august, totalt 13 uker.

Om artene

I år har Ås kommune konsentrert arbeidskraften rundt bekjempelse av kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum*) og kjempespringfrø (*Impatiens glandulifera*). Vi har valgt å fokusere på disse artene på grunn av stort spredningspotensiale (kjempespringfrø) og potensiell fare for allmuen (kjempebjørnekjeks). Disse artene anses som forholdsvis lette å bekjempe fordi de kun spres gjennom frøspredning og lukes forholdsvis lett (Artsdatabanken, 2012a) (Artsdatabanken, 2012b). Bekjempelse av kanadagullris (*Solidago canadensis*) har det også vært ønskelig å gjennomføre i år, men måtte vike på grunn av for liten kapasitet. Bekjempelsen har begrenset seg til forekomster i verneområder og noen områder som er særlig utsatt for spredning.

For andre fremmede arter må bekjempelsen starte på våren fordi det er da deres vekstsesong begynner, noe som ikke har vært mulig i år på grunn av corona-relaterte forsinkelser. Noen arter er også mer resistente mot bekjempelse fordi de formerer seg vegetativt (ukjønnet formering). Vi har sett de fremmede artene kanadagullris, fagerfredløs (*Lysimachia punctata*) og stillehavsøsters (*Crassostrea gigas*) mens vi har vært ute i felt. På grunn av begrensede ressurser har vi ikke kunnet prioritere bekjempelsen av disse artene. Forekomster av disse har ikke vært registrert i år, men skal registreres i Arts. Obs neste sesong. Under kommer en nærmere beskrivelse av artene vi har bekjempet i sommer.

Kjempebjørnekjeks

Liten kjempebjørnekjeks langs innhengning til husdyrbeite.

Kjempebjørnekjeks kom opprinnelig fra Sørvest-Asia på begynnelsen av 1800-tallet (Artsdatabanken, 2012a). Arten er risikovurdert til svært høy risiko (SE) av Artsdatabanken (2018). I Norge har kjempebjørnekjeks etablert seg i nedre del av Østlandet, rundt Mjøsa og nedover kysten fra Vestfold til Vest-Agder (Artsdatabanken, 2012a). Kjempebjørnekjeks liker seg på fuktig og næringsrik jord, og finnes ofte langs veikanter, fuktsøkk, elvebredder og brakkåker (Sjursen, 2016).

Planten er 2-4-årig og kjennetegnes med en særegen og sterk lukt. Voksne planter blir mellom 2-5 meter høye, har en stengel som er 5-10 centimeter i diameter med røde flekker nederst og store grunnblad som er like brede som lange med frie, dobbelt-tannede småblad (Sjursen, 2016). De viktigste kjennetegnene på en plante i blomst er de karakteristiske små, hvite blomstene i en hovedskjerm med flere sideskjermer (Sjursen, 2016). Én enkelt plante kan produsere 40-50 000 frø som kan ligge i frøbanken i opptil 15 år (Artsdatabanken, 2012a). Frøene kan spres over lange distanser ved hjelp av redskaper, kjøretøy, sterk vind og vannflom (Artsdatabanken, 2012a).

Plantesaften til kjempebjørnekjeks er giftig. Hvis saften kommer i kontakt med hud og blir eksponert for sollys kan det oppstå skader. Skadene varierer, men de verste personskadene som kan oppstå er solforbrenningslignende skader, blemmer og varige pigmentendringer (Fløistad, Bredeesen og Felin, 2009a).

Kjempespringfrø

Kjempespringfrø er også risikovurdert til svært høy risiko (SE) av Artsdatabanken (2018). Arten kommer fra vestlige deler av Himalaya og ble tatt inn til Norge som prydblant (Artsdatabanken, 2012b). I Norge finner man forvillet kjempespringfrø i Møre og Romsdal, rundt Trondheimsfjorden, Sørøstlandet, kysten til Rogaland og nordover mot Troms (Artsdatabanken, 2012b). Ifølge Plantevernleksikonet til Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) liker planten seg på fuktige områder som flommark, vannkanter, brakkmark og grøftekanter (2009).

Flere kjempespringfrøplanter på grøftekant langs liten bekk.

Kjempespringfrø er en ettårig plante som blir 0,7-2 meter høy og bladene er motsatte eller i kranser på tre, med 30-45 spisse par tenner per blad (NIBIO, 2009). Blomstene ligger i klaser med 3 centimeter lange vinrøde, rosa, lilla eller hvite blomster (Artsdatabanken, 2012b). Stengelen er svært saftig, og planten har verken sterke eller dyptgående røtter (NIBIO, 2009). Frøene spres aktivt ved at safttykket i kapslene bygges opp under modning og til slutt åpnes kapselen brått og slynger frøene opptil 6-7 meter (artsdatabanken, 2012b). Frøene er også godt tilpasset vannspredning. I motsetning til kjempebjørnekjeksfrø, overlever ikke frøene til kjempespringfrø i jorda mye lenger enn ett år (artsdatabanken, 2012b).

Bekjempelsesmetoder

I år har det blitt brukt en kombinasjon av mekanisk og kjemisk bekjempelse. Plantene ble luket eller gravd opp og lagt i tette, svarte søppelposer og daglig levert til Bølstad gjenvinningsstasjon for destruksjon. Kjempebjørnekjeks og kjempespringfrø ble bekjempet på ulike vis på grunn av deres forskjellige biologi.

Kjempebjørnekjeks

Målet med bekjempelsen av kjempebjørnekjeks var å hindre eller redusere spredning, samt redusere dagens bestand. I år ble det benyttet både mekanisk og kjemisk bekjempelse. Det anbefales å starte kjemisk bekjempelse i mai fordi det har vist seg å ha best effekt (Fløistad, Bredesen, & Felin, 2009a). Med dispensasjon fra Mattilsynet, ble én lokalitet sprøytet med glyfosat (Roundup) i år. Det er viktig å oppsøke lokalitetene senere på sommeren fordi vi fant at sprøytede planter kan komme med «nødblomster», se bilde til høyre. Derfor ble de sprøytede områdene oppsøkt i juni og gjenværende planter ble gravd opp med rot. Man kan også gjenta sprøyting på rosettene utpå sommeren hvis det dukker opp nye planter (Sjursen, 2016).

Sprøytet kjempebjørnekjeks (se sirkel for deformert og brun plantestengeltopp) med nødskudd som vokser fra leddene (se pilene).

Ved mekanisk bekjempelse ble det benyttet verneutstyr (vernebriller, tykke gummihansker og heldekkende klær) på grunn av den giftige plantesaften. Hele planten, med rot, ble gravd opp med spade. For å forhindre planten i å vokse tilbake var det viktig å få opp hele roten, men det lot seg ikke alltid gjøre på grunn av utfordrende underlag og terreng. Når det ikke var mulig å få med hele roten ble de gjenværende røttene delt i så mange biter som mulig. På lokalitetene som var vanskelig å komme til eller var langt unna stier, veier og bebyggede områder valgte vi å kun ta med oss rot, knopper og blomster. Restene, bladene og stilkene, ble lagt et sted uten tilgang til vann eller hengt opp i greiner til tørk.

Senere i vekstsesongen, midten av juli, ble kun skjermene prioritert for å hindre modningen og spredningen av frø. Som anbefalt av FAGUS rådgivning om bekjempelse av kjempebjørnekjeks (2009a), ble planten kuttet ned så langt som mulig for å unngå at planten dannet nye blomsterstander nærmest bakken. Kjempebjørnekjeks er engangsblomstrende (Artsdatabanken, 2012a), men ifølge Inger Sundheim Fløistad, forsker ved NIBIO (samtale 14. juli 2020), er det

en mulighet for at planten vokser tilbake med blomst året etter om den kuttes ned før frøene utvikler seg. Selv om ikke hele planten tas opp når man likevel en reduksjon i spredning, både i antall frø og hvor langt de sprer seg. På sensommeren ble førsteårsplanter og avkuttete flerårsplanter nedprioritert ettersom det var viktigere å ta blomsterstandene, men arbeidet ble tatt opp igjen utover høsten da den kritiske blomstringen var over.

Kjempespringfrø

Målet med bekjempelse av kjempespringfrø var å hindre eller redusere spredningen av planten, og redusere bestanden. I starten av vekstsesongen, når kjempespringfrø verken hadde utviklet blomst eller vokst seg til den typiske høyden, kunne planten ved første øyekast lett forveksles med noen arter i leppeblomstfamilien (*Lamiaceae*). Det var derfor lagt vekt på å være ekstremt nøye når lokalitetene ble besøkt tidlig i sesongen.

I år har en kombinasjon av lusing og slått blitt benyttet for å bekjempe kjempespringfrø. Planten har grunne røtter, og hele planten kan lett dras opp med roten intakt (NIBIO, 2009). Lusing er metoden som er blitt mest brukt på årets kjempespringfrøbestander i år fordi det er den mest effektive måten å forsikre seg om at plantene ikke vokser tilbake. Dette er også en praktisk metode når bekjempelsen hovedsakelig har foregått i ujevnt terreng med tett skog og busker.

På de lokalitetene hvor kjempespringfrø stod veldig tett i hogstfelt eller åkerkanter, benyttet vi oss av kantklipper. Dette var på grunn av at det ville vært for tidskrevende å luke alt for hånd. Det er viktig å nevne at denne metoden har sine ulemper fordi planten kan skyte opp skudd fra den gjenværende delen av stengelen (Fløistad, Bredesen, & Felin, 2009b). Dersom plantene allerede var i blomst, ble de enten luket for hånd eller vi brukte kantklipper til å ødelegge blomsterstandene før plantene ble beskåret så nærme bakken som mulig. På grunn av kjempespringfrøets gode regenerasjonsevne var det viktig å slå de tette lokalitetene flere ganger med jevne mellomrom i løpet av sommeren (Artsdatabanken, 2012b).

Når plantene begynte å frø seg ble springmodne frøkapslene plukket for hånd, før hele planten ble luket opp. På disse lokalitetene var det ekstremt viktig å riste av klær, sko og rense utstyr for å hindre spredning i frø til andre lokaliteter (Fløistad, Bredesen og Felin, 2009b).

Kartlegging og registrering

Siden 2017 har kartlegging av fremmede arter blitt forenklet betraktelig med tilgang til kartleggingssystemet ArcGIS online. Hensikten med systemet er å kunne registrere nye lokaliteter og oppsøke lokaliteter fra tidligere år. I ArcGIS kan informasjon som lokalitetens status, registreringsdato, og tidligere års tiltak legges inn. I tillegg kan lokalitetene importeres inn i rapportsystemet for arter, Artsobservasjoner. I år har vi hatt vanskeligheter med å nå ArcGIS gjennom Collector-appen og appen ble derfor ikke tatt i bruk før på sensommeren. Funnene ble derfor lagt inn i ArcGIS i etterkant av sesongen.

Lokaliteter – status og virkning av bekjempelse

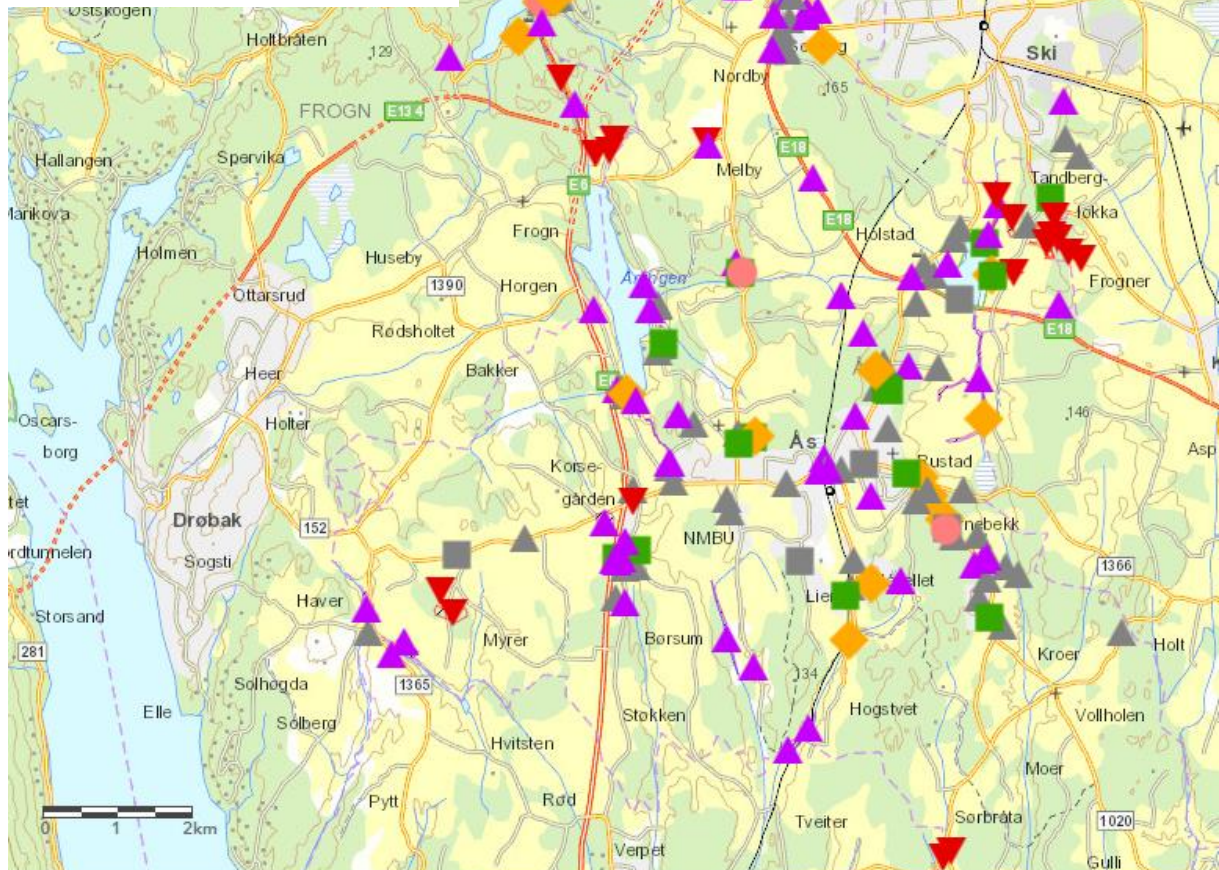
På grunn av manglende tilgang til ArcGIS har årets bekjempelse av fremmede arter i hovedsak vært på lokaliteter beskrevet i tidligere rapporter, lokaliteter registrert i Artsdatabanken, lokaliteter kjent for kommunen og nye lokaliteter ringt inn av lokalt interesserte og nabokommuner. Kommunen har hatt åpen dialog med nabokommunene om lokaliteter som befinner seg langs kommunegrensene. I år har vi blant annet foretatt bekjempelse ved grenselokaliteter til Frogn, Vestby og Nordre Follo.

Enkelte områder kom vi over fremmede arter i private hager. Eierne ble forsøkt kontaktet og informert om funnet. Ved større lokaliteter av kjempebjørnekjeks og kjempespringfrø ble grunneier informert. Dette gjaldt hovedsakelig forekomster langs åker- og skogkanter. En del grunneiere er selv klar over problemet, og sprøyter eller driver annen form for bekjempelse på eget initiativ.

Alle funn av fremmede arter ble registrert i Follokart, hvor opplysninger om mengde, bekjempelsesmetode og utvikling for hver lokalitet ble lagt inn. Under vises et kart over registrerte fremmedartslokaliteter i Ås kommune. Alle funn er til slutt lagt inn i den offentlige databasen Artsobservasjoner og merket prosjektet «Fylkesmannen Oslo og Viken - fremmede arter».

Fremmede arter 1 - FremmedeArter Punkt

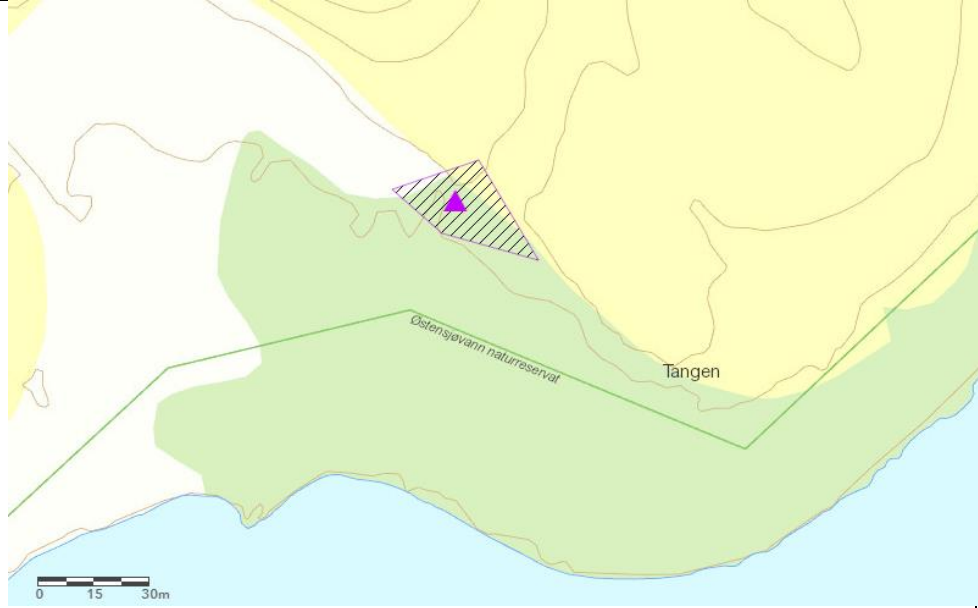
- ▲ Kjempebjørnekjeks
- ▲ Kjempebjørnekjeks, ikke gjenfunnet
- Parkslirekne
- Parkslirekne, ikke gjenfunnet
- Rynkerose
- ◆ Kanadagullris
- ▼ Kjempespringfrø
- Annet
- Stillehavsøsters

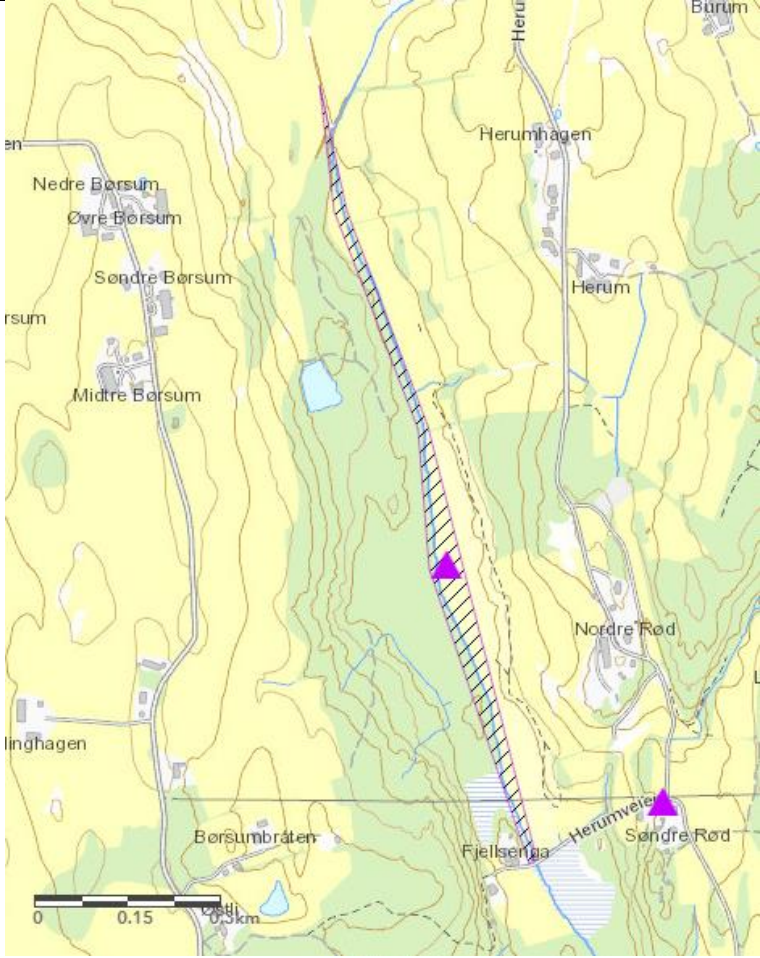
Alle registrerte fremmedartslokaliteter i Ås kommune per 2020. Se øverst til venstre for tegnforklaring.

Videre i dette kapittelet har vi valgt å fremheve noen av de bekjempede lokalitetene som vi mener er viktigst å bruke ressurser på i årene fremover og der faren for spredning er høy. Det gis litt informasjon om lokalitet, bekjempelsesmetode og virkningen av den, anbefalinger til videre bekjempelse.

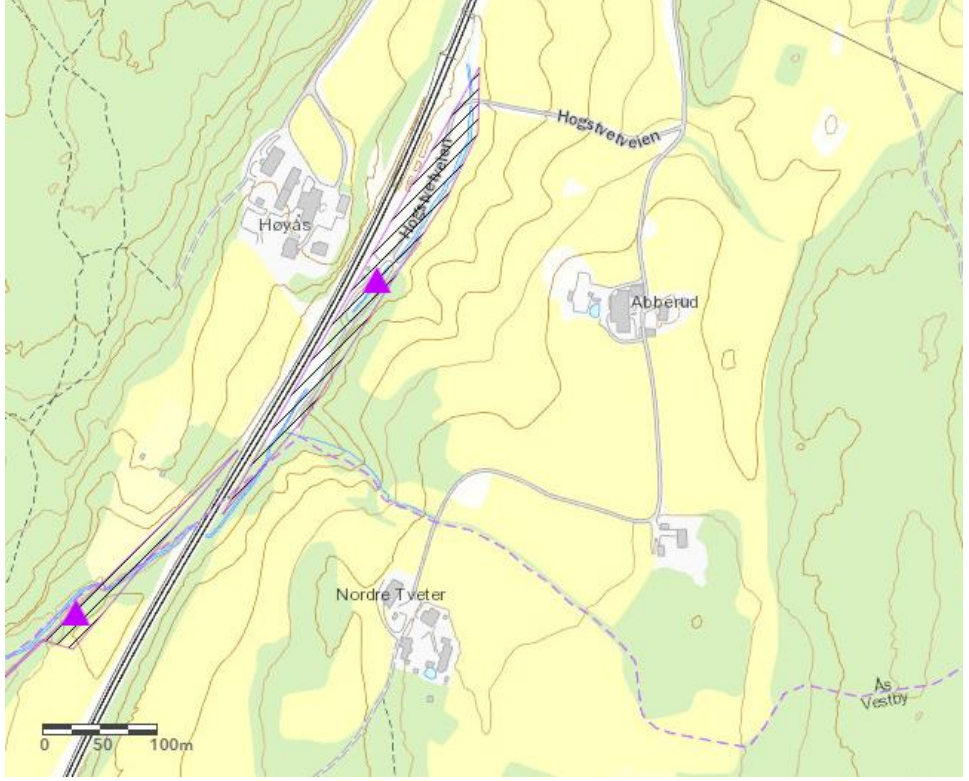
Lokalitet med kjempebjørnekjeks: Østensjøvann naturreservat

Kart	 <p>The map shows the Østensjøvann naturreservat area, which is shaded in light green. A locality is marked with a purple triangle and a hatched area. The locality is situated on the west side of the lake, near the shore. The map also shows the surrounding area, including the lake and the town of Tangen. A scale bar at the bottom left indicates 0, 15, and 30 meters.</p>
Status og områdebeskrivelse	Stor og tett bestand av kjempebjørnekjeks på vestsiden av naturreservatet langs åerkanten. Lokaliteten hadde både ett- og 2-4 årige planter.
Bekjempelse	Lokaliteten er tidligere registrert på ArcGIS. På grunn av vanskeligheter med å parkere nærme lokaliteten lot vi alt annet enn røttene, blomstene og knoppene ligge igjen. Totalt ble det brukt rundt 5 arbeidsdager på mekanisk bekjempelse på denne lokaliteten.
Anbefalinger	Det ligger trolig mange frø i bakken på kjempebjørnekjekslokalitetene ved Østensjøvann. Dermed vil det være viktig med oppfølging av området flere år fremover.

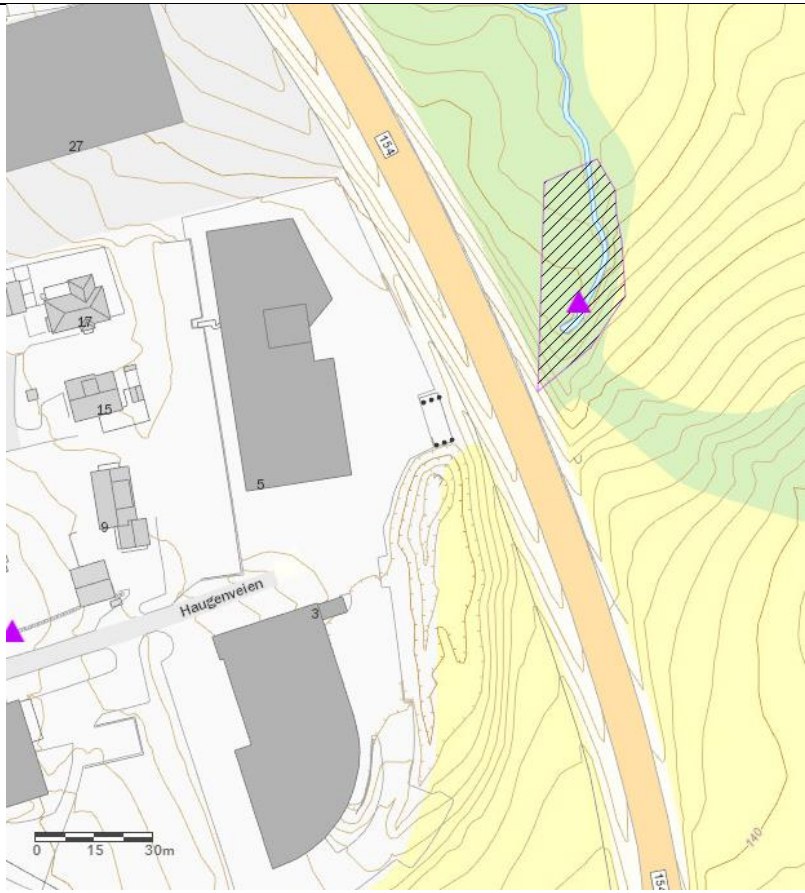
Lokalitet med kjempebjørnekjeks: Kjennsbekken

Kart	
Status og område- beskrivelse	<p>Kjennsbekken ligger i dalen mellom Herumhagen og Børsum og renner videre inn i Vestby. I år fikk vi beskjed fra ansatte som jobber med fremmede arter i Vestby kommune at det stod mange planter i blomst langs bekken. Bestanden var forholdsvis stor og tett stykkevis oppover bekken.</p>
Bekjempelse	<p>Lokaliteten har vært kjent for dette prosjektet siden 2019. Midt i blomstringsperioden ble skjermene fjernet og plantene kuttet ned, men ettårige planter ble nedprioritert. Det ble brukt 1.5 arbeidsdager på området i år.</p>
Anbefalinger	<p>Siden plantene vokser langs rennende vann, er det fare for spredning over store avstander. Her vil det være viktig med grundig bekjempelse fremover for å hindre videre spredning inn i Vestby.</p>

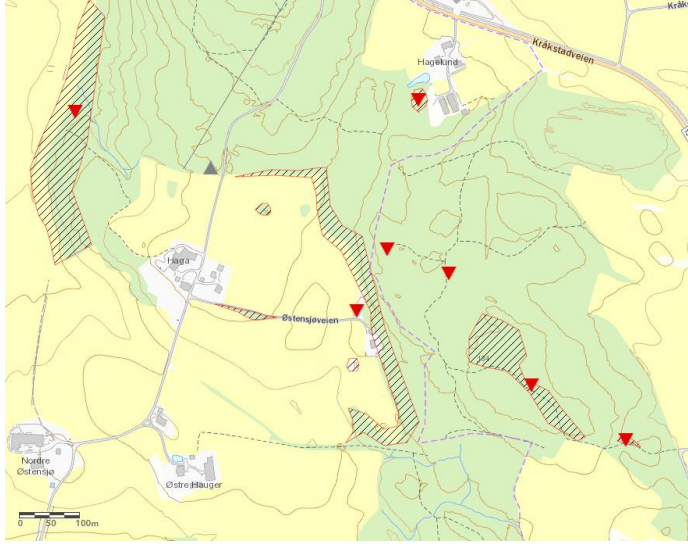
Lokalitet med kjempebjørnekjeks: Hølenelva

Kart	
Status og områdebeskrivelse	Det var et fåtall planter, men de fleste var i blomst. Bekken krysser Østfoldbanen og renner videre inn i Vestby.
Bekjempelse	Siden lokaliteten ikke var i nærheten av bebyggelse eller turstier valgte vi å bare ta med røttene, blomstene og knoppene. Brukte cirka 1.5 timer på å gå langs bekken. Vanskelig å få med hele roten fordi plantene vokste litt utilgjengelig under store hauger med kvister og tømmer.
Anbefalinger	Ut fra hvor mange planter som stod i blomst antar vi at denne lokaliteten ikke har vært besøkt på noen år. Det er viktig å vedlikeholde området for å slippe at frøbanken bygge opp og hindre spredning inn i Vestby.

Lokalitet med kjempebjørnekjeks: Øst for Solberg

Kart	
Status og områdebeskrivelse	Det ble funnet mange små ettårige planter ved lokaliteten. Bestanden ligger delvis skygget ved siden av en liten bekk.
Bekjempelse	Bestanden ble sprøytet tilbake i 2018 og bekjempet videre manuelt i 2019. I år ble de plantene lett luket med røttene. Har blitt brukt 1 time på å bekjempe på lokaliteten i år.
Anbefalinger	Ifølge rapporten fra i fjor ligger det betydelige mengder frø i bakken og man bør forvente å bekjempe videre på området i årene fremover.

Kjempespringfrølokaliteter

Lokalitet med kjempespringfrø: Haga, sør-øst for Østensjøvann	
Kart	
Status og områdebeskrivelse	«Haga» består egentlig av mange middels eller store lokaliteter langs åker, skog og hogstfelt. Det er mistanke om at spredningskilden er en av hagene på området, og grunneier er blitt kontaktet.
Bekjempelse	I begynnelsen av bekjempelsesperioden hadde vi ikke god nok oversikt av størrelsen eller beliggenheten til de spredde lokalitetene. Derfor har noen av lokalitetene blitt bedre bekjempet enn andre. Bestandene som vi fant senere på sommeren hadde begynt å frø seg, men det var fremdeles en del blomster på plantene. Derfor valgte vi å gå over med kantklipper på de tykkeste områdene, for å hindre utvikling av så mange frø som mulig.
Anbefalinger	Det ligger en del frø i bakken, som er fra årets bestand. Er forventet å bruke mye ressurser på Haga i årene fremover. Det ble oppdaget at modne frø ble spredt når bøndene kjørte med kantklipper langs åkerkantene. Dette kan hindres ved å prioritere plantene i grøftene og langs bekker fordi de har størst spredningsfare. Tilgrensende kommune, Nordre Follo, har en stor bestand kjempespringfrø i skogen øst for Haga. De har ikke midler til å bekjempe denne, noe som vil ha konsekvenser for lokaliteten ved Haga i fremtiden.

**Lokalitet med kjempespringfrø: Østensjøvannbekken og andre sidebekker til
Østensjøvann**

Kart og koordinater

Status og område- beskrivelse

Østensjøvannbekken: Det ble funnet planter langs bekkene som renner ut i Østensjøvann naturreservat. Bekkene er antageligvis smittet fra kilder som er tilknyttet Haga-lokalitetene. Langs bekken finner man flest planter rundt rørene som slipper ut avløp fra åkrene.

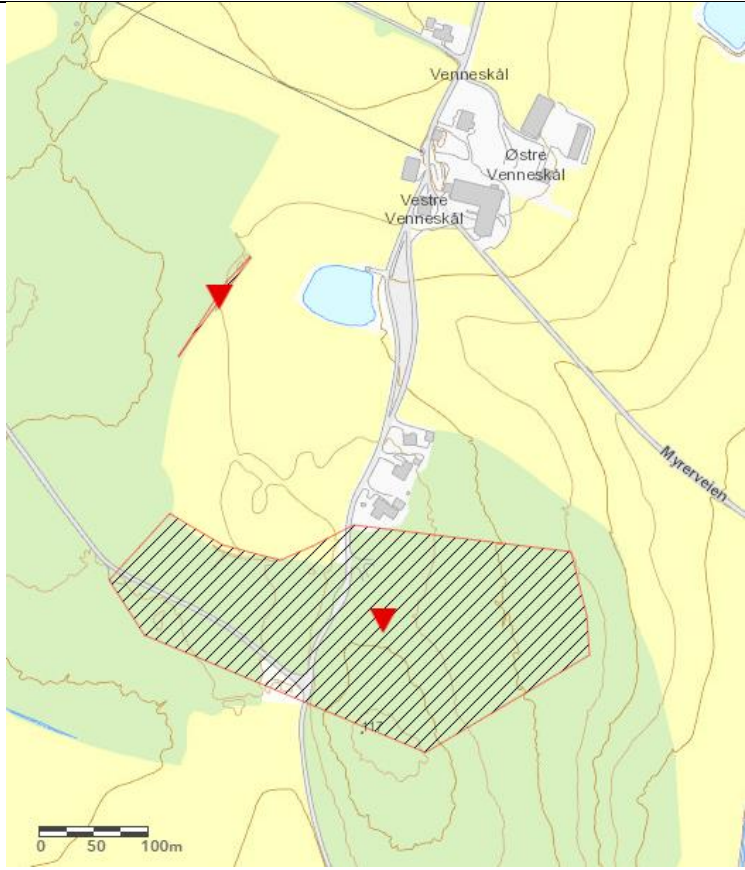
Bekjempelse

I tidligere år har bestanden ved Østensjøvannbekken vært stor. I 2018 ble det benyttet slått. I fjor var det funnet at bestanden var betydelig redusert. I år ble bekkene kun blitt luket for hånd.

Anbefalinger

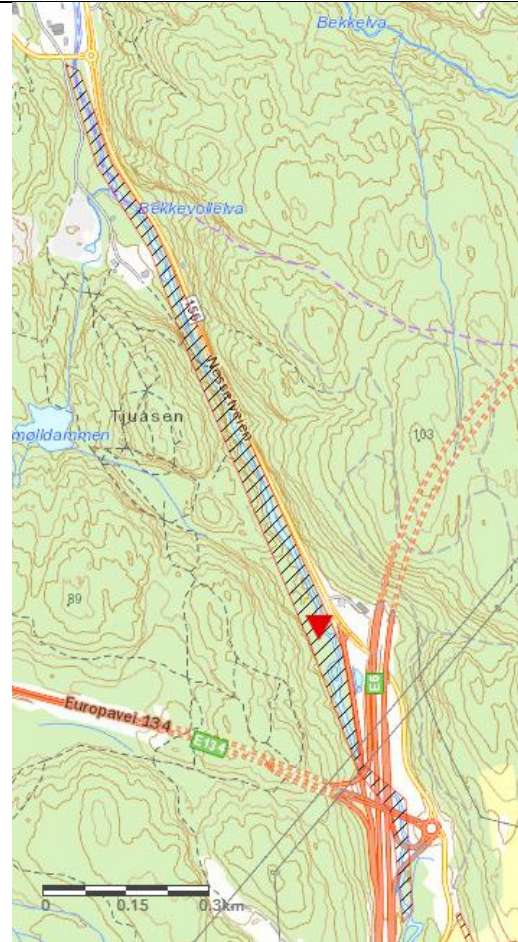
Det er viktig å fortsette tilsyn i bekkene fordi de renner ut i et naturreservat og fordi primærkilden for smitte er ikke helt kjent. Men det vil mest sannsynlig ikke kreve mye tid å bekjempe bestandene i årene fremover.

Lokalitet med kjempespringfrø: Venneskål

Kart	 A topographic map of the Venneskål area. The map shows contour lines, a road labeled 'Myrerveien', and several buildings. A large area in the lower center is hatched with diagonal lines. Two red arrows point to specific locations: one on the left side of the hatched area and one in the center of the hatched area. A scale bar at the bottom left indicates 0, 50, and 100 meters. Labels on the map include 'Venneskål', 'Østre Venneskål', and 'Vestre Venneskål'.
Status og område- beskrivelse	Stor lokalitet som ligger i et gjengrodd hogstfelt. Mange av plantene stod veldig tett, både i åpne områder langs åkerkanter og i skogområder.
Bekjempelse	Denne lokaliteten var kjent fra i fjor, men ble ikke bekjempet i 2019 fordi den ble oppdaget for seint i sesongen. I år har vi gått over med kantklipper på de åpne områdene i åkeren og i høyt gress. Det som ikke kunne tas med kantklipper ble luket for hånd.
Anbefalinger	Det vil være veldig viktig å følge opp denne lokaliteten nøye hvert år i noen år fremover for å få ned bestanden.

Lokalitet med kjempespringfrø: Årungselva

Kart

Status og område-
beskrivelse

Bekk som starter ved Årungen og renner ut i Bunnefjorden. Det ble funnet et ganske tett parti med kjempespringfrø i delen av bekken som ligger i Frogn. Lenger nedover bekken var funn av individer mer sporadisk.

Bekjempelse

Mesteparten av bekken ligger i Frogn kommune, men etter avtale med kommunen har vi tatt ansvaret for bekjempelse i bekken i år. Det ble brukt rundt 2 arbeidsdager totalt på lusing for hånd i år.

Anbefalinger

Viktig å ha minst 2 personer når lokaliteten sjekkes fordi det er vanskelig å krysse bekken noen steder. Da er det mulig å sjekke begge sider av bekken samtidig.

Lokalitet med kjempespringfrø: Gjersjøen

Kart	
Status og områdebeskrivelse	<p>Lokaliteten befinner seg der Vassflobekken renner ut i Gjersjøen. Området er ganske fuktig og vanskelig å ta seg frem i. Det ble funnet to ganske tette bestander nærme vannkanten, i tillegg til noen enkeltplanter langs bekkene og i de våteste områdene.</p>
Bekjempelse	<p>Det ble kun luket for hånd på lokaliteten fordi det er lite fremkommelig. Fire arbeidsdager gikk til bekjempelse av området.</p>
Anbefalinger	<p>Det er stor fare for spredning over lange distanser siden bestanden sto nærme utløpet til Gjersjøen. Viktig å vite at det ble funnet planter i skyggefulle områder som var omringet av tette busker og annet vegetasjon. Det er altså nødvendig å gå over hele området, ikke bare langs bekkene.</p>

Videre arbeid

Vi har prøvd å følge anbefalingene fra tidligere år så mye som mulig under de litt merkelige forholdene som har vært dette året. Til tross for utfordringene som har oppstått på grunn av situasjonen rundt fare for spredning av koronaviruset SARS-CoV-2 har vi prøvd å jobbe så effektivt som mulig med hjelpemidlene tilgjengelige. De anbefalingene som vi har fulgt er blant annet at én lokalitet skal bekjempes ferdig før man går videre til neste og at lokaliteter besøkt tidlig i sesongen, samt de med høy tetthet, skal prioriteres ved andregangsbekjempelse. Vi har også prioritert å bekjempe kjempebjørnekjeks på lokaliteter der det kan være en fare for skade på mennesker; skoler, velbrukte stier, veikanter og parkeringsplasser.

Vi har ikke hatt kapasitet til å gjøre oss ferdige med alle kjempebjørnekjeks- og kjempespringfrølokalitetene. Dette er på grunn av utsatt bekjempelsesoppstart i år og manglende ressurser. Vi har fokusert arbeidskraften på å bli så ferdig som mulig med de største kjempespringfrølokalitetene på grunn av spredningspotensialet ved vann. Vi har fjernet blomsterstandene ved de mindre tilgjengelige kjempebjørnekjekslokalitetene, men ikke fjernet rot og stengel. Dette vil si at vi har hindret spredning for i år, men at det er stor sannsynlighet for at planten vokser tilbake neste år og må bekjempes på nytt da. Vi har heller ikke hatt kapasitet til å bekjempe andre fremmede arter, som også er vurdert til å ha høy risiko. Dette innebærer at disse sprer seg nærmest uhemmet, med mindre de bekjempes på privat initiativ.

Områdene som bør prioriteres på det sterkeste til neste år er kjempebjørnekjeks- og kjempespringfrølokalitetene knyttet til Østensjøvann naturreservat; Haga-lokaliteten, Østensjøvannbekken og andre småbekker som renner ut i Østensjøvannet. Noen av områdene er på privat grunn, og det bør derfor avklares med grunneier om det er kommunen, grunneier selv eller begge som skal stå for bekjemping. Det er viktig å fokusere på disse lokalitetene fordi de er knyttet til et naturreservat og har stor spredningspotensiale på grunn nærhet til rennende vann. Kjempespringfrølokaliteten på Venneskål bør også bekjempes videre, men har ikke like stor spredningspotensiale fordi den står på et gammelt hogstfelt uten tilgang til store bekker.

Det anbefales også å fortsette samtale med grunneiere, hageeiere og nabokommuner om bekjempelse. Om kommunikasjonen skjer tidlig har begge parter bedre tid til å planlegge bekjempelse gjennom året. Anbefalt tid å kontakte grunneiere er i mai eller juni, mens plantene fremdeles er små og lett kan lukes eller sprøytes.

Margrethe Fønhus Skeie (margrethe.fonhusskeie@as.kommune.no) er grøntfaglig rådgiver i Ås kommune og er ansvarlig for dette prosjektet. Om det skulle dukke opp spørsmål angående rapporten eller om bekjempelse av fremmede arter i kommunen er det Skeie som skal kontaktes.

Til slutt ønsker vi å tydeliggjøre at bekjempelse av fremmede arter i Ås kommune har en positiv effekt på bestandene av kjempebjørnekjeks og kjempespringfrø. Tiden og ressursene som går til å bekjempe enkelte lokaliteter minker for hvert år. Det er viktig at tidligere års arbeid videreføres, slik at spredning og re-etablering unngås.

Refleksjon og tanker om årets sesong

Dette kapittelet er hovedsakelig rettet mot sommervikarene som skal jobbe i årene fremover. Her kommer vi med erfaringer vi har skaffet oss i løpet av sommeren:

- Gode sko som tåler vått og ujevnt terreng er noe av det viktigste å skaffe seg fordi man er på beina hele sommeren, hovedsakelig i fuktige områder.
- Caps funker godt for å beskytte seg mot både sola og fra kvister eller annen vegetasjon i håret eller øynene.
- Ha med en liten sekk til vann, litt mat og ekstra poser hvis man jobber langt fra bilen.
- Bøff til å dekke halsen og vernebiller som er festet bak hodet er gode å ha for å beskytte seg mot kjempebjørnekjekssaft. I tillegg til heldekkende klær og vanntette gummihansker.
- Alltid ha ekstra vann i bilen; enten det er for å holde seg hydrert eller for å vaske av seg kjempebjørnekjekssaft.
- Det er ikke alltid lett å plukke med seg alle plantene. Da er det greit å ta kameratsjekk og gå over hverandres områder for å dobbeltsjekke.
- Kjempebjørnekjeks er lett å få øye på i blomst, men med en gang blomsterbladene faller av går planten i ett med den grønne vegetasjonen rundt. Viktig å vite at selv om man ikke ser en plante fra lang avstand, så kan den stå litt skjult.
- Viktig å gjenbesøke kjempebjørnekjekkslokaliteter som er blitt sprøytet tidligere fordi man har opplevd at plantene kan komme med «nødblomster».
- Kjempespringfrø blomstrer i alle høyder! Vi har sett planten blomstre i alle høyder mellom 15-200 centimeter. Det varierer også hvor mange blomster planten produserer, det kan være alt fra 1-50 stykker. Vi har også opplevd at antall blomster henger sammen med tilgang på sollys. Enkeltstående planter i sola var dekket med blomster, mens

plantene i skogen hadde færre blomster. Dette tror vi kan være fordi plantene brukte mer ressurser på å vokse seg store og få bedre tilgang til sollys enn på å utvikle blomster.

- Kjempespringfrø vokser også ofte i ulik hastighet på samme område. Det er derfor viktig å dytte litt vegetasjon til side for å sjekke om man har fått med seg de nyeste og minste plantene.
- Ved bruk av kantklipper på kjempespringfrø kan det være lurt å ha hjelm med visir fordi plantesaften spruter veldig.
- Ta bilder av alle lokalitetene (brukes for å bestemme få – middels – mange i ArcGIS og legges inn som vedlegg)

Helt til slutt så vil vi i kommunen takke alle som har deltatt i bekjempelsen av fremmede arter i Ås kommune; enten ved å gi tips til nye lokaliteter, bekjempe på egen eiendom eller snakke om egne erfaringer med bekjempelse. Stor takk til Åsulv, som har vært en glede å jobbe med ute i felt, og som har hatt gode innspill til rapporten. Sist, men ikke minst, vil jeg takke Margrethe, som har vært en fantastisk veileder både i bekjempelsesperioden og under rapportskrivningen.

Referanser

- Artdatabanken. (2018). *Fremmedartslista 2018*. Hentet fra <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artdatabanken. (2012a). *Kjempebjørnekjeks*. Hentet fra <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark240.pdf>
- Artdatabanken. (2012b). *Kjempespringfrø*. Hentet fra Artsdatabanken: <http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark253.pdf>
- Fløistad, I. S., Bredesen, B., & Felin, T. (2009a). Bekjempelse av kjempebjørnekjeks. Hentet fra <https://fagus.no/wp-content/uploads/2017/08/2010-bekjempelse-av-kjempebjørnekjeks.pdf>
- Fløistad, I. S., Bredesen, B., & Felin, T. (2009b). *Bekjempelse av kjempespringfrø*. FAGUS rådgivning. Hentet fra <https://fagus.no/wp-content/uploads/2017/08/2009-bekjempelse-av-kjempespringfro.pdf>
- NIBIO. (2009). *Kjempespringfrø*. Hentet fra Plantevernleksikonet: <https://www.plantevernleksikonet.no/l/oppslag/1621/>
- NIBIO. (2012). *Kjempebjørnekjeks*. Hentet fra Plantevernleksikonet: <https://www.plantevernleksikonet.no/l/oppslag/1340/>